

STUDIO UTOPIA

Jag ska vara med i ett soffprogram, ett sånt där intressanta gäster sitter på rad i en soffa och säger dagsaktuella saker till en lagom känd och fokuserat lyssnande programledare.

Jag har gått upp tidigt och åkt taxi genom en nyvaken stad. Framför mej ett exotiskt smörgårdsbord av produkter som jag aldrig sett men som jag föreställer mej har magiska egenskaper. Hon som har makten över, och kunskapen om, magin kommer och jag blir insmord med lager på lager med foundations, highlighters, concealers, primers. När hon är klar med mej är ansiktet skulpterat till en anonym gudinnas.

Jag får en blus som jag inte förstår hur den fungerar, jag vågar inte röra den, någon flik kanske hamnar fel.

Med mitt ansikte som en karnevalsmask och blusen som ett segel varsamt skotat för medvind, leds jag genom en lång korridor och vidare genom en ljuddämpad, madrasserad dörr.

Jag klarar blusen hela vägen till soffan, ingen hud verkar synas på fel ställe. Jag unnar mej ett glas vatten och ler lite stelt bakom lagren. En vattendroppe rinner längs hakan, jag hinner torka bort den och gnugga in foundationen som kladdat av sej på handen, innan jag ska presenteras.

- Välkommen Karin Bergstrand, roligt att ha dej här. Du har ju lyckats med något helt otippat och otroligt.
- Eh, ja, jo det kan man kanske säga.
- Om någon nu skulle ha missat Karin, så kan jag berätta att har hon skrivit en bästsäljare vars upplaga snart är större än Zlatans självbiografi och filmen med din föreställning som är en del av arbetet, slår ständigt nya tittarrekord.
- Ja, det är jätteroligt, jag hade inte alls väntat mig det här.
- Varför är intresset så stort tror du?
- Jag tror att det har att göra med att intresset för all sorts teater och scenkonst exploderar just nu. Vi har levt så länge i en värld med minskade kontaktytor och minskat utrymme för reflektion och dialog, samtidigt som väldigt stora frågor om vår överlevnad behöver lösas. Det har också funnits en hierarki bland sinnena, med synen på första plats och hörseln på andra, som varit konstant så länge och tillslut har människor haft svårt att förstå saker, det är som att vi blivit dummare av att avsäga oss känseln, proprioceptionen, smaken, lukten. Alla dessa faktorer tror jag byggde upp mot en sorts tipping point. Folk kände sej halva, fattiga, förvirrade. Många beskrev en konstant hunger, ett behov som inte kunde stillas, efter kontakt, närhet, intryck, och en växande frustration över att dialogen om överhängande problem som klimathotet, yttrandefrihet, fred, jämlikhet, demokrati, helt uteblev, för de frågorna går inte att lösa i en app eller via

självbetjäning eller med hjälp av AI. En dag tippade det över och människor började aktivt leta efter sammanhang där den dialogen finns, där ett holistiskt perspektiv kan rymmas och där närheten och kontakten är en integrerad del. Alltså började folk gå på teater.

- Och därav intresset för din uppsats?
- Ja, den handlar ju om publikens roll, om publikmötet, och i och med det ökande intresset för scenkonst och performance av olika slag, ökar ju också intresset för att tala om vad det är att vara publik, vad det är som strukturerar den rollen, hur normer, förväntningar och tidigare erfarenheter spelar in. Jag hoppas att uppsatsen öppnar nya dörrar för både vana teaterbesökare och för dom som det är ett lite nyare intresse. Man kanske kan upptäcka vilken makt och möjlighet man har, och man kanske vågar prova något verk med en publiköverenskommelse man inte upplevt tidigare.
- När du pratar om makt och möjlighet, menar du då ett sorts emanciperings av publiken?
- Ja, det skulle man kunna säga. Det fantastiska är ju att så många fler och nya grupper tagit sej över tröskeln till teatern, att gå på teater är inte längre något exklusivt, det är något vanligt. Den tröskeln som bestod av koder kopplade till klass, normer, identitet, har slipats ner.
- Du beskriver det här som en utveckling som pågått ett tag och sedan nått en punkt där den blir väldigt synlig, vad har det funnits för tecken eller händelser som pekat på den här utvecklingen?
- Teatern som konstform har ju alltid haft enormt kraft. En kraft som den hämtar från så många håll. Den har sina rötter i riten, den gränsar ofta till transupplevelser, till ett behov att både leva ut undantryckta sidor, som i karnevalen, att häckla och avslöja makt och hyckleri, att rena sinnet, uppnå katharsis som i de grekiska tragedierna, att gestalta människors berättelser så de kan bli synliggjorda och skapa identifikation och empati, att fungera som meditation eller en mötesplats, ett ställe för drömmar, hopp, utopier,
- Ja, jag förstår, men om du kan vara lite mer konkret. Har den här trenden på något sätt varit synlig de senaste åren? Något som kunnat förvarna oss om att det nu knappt går att få biljetter, man måste boka månader i förväg, nya grupper och scener dyker upp varje vecka...
- Ja, var ska det sluta? Jag läste, i Aftonbladet tror jag, en kulturjournalist som skrev att på nittioalet och en bit in i det nya decenniet gick vi på konserter och klubbar, vi läste om, lyssnade på och diskuterade musik, sen byttes det mot restaurangbesök, vi blev finsmakare, läste om mat, betalade fler tusen för exklusiva måltider och nu är det

scenkonsten. Men förlåt, din fråga. Jovisst har det funnits tecken, olika sammanhang där scenkonsten drivit på en politisk och demokratisk utveckling, där teatern har varit en plats för förändring både för individer och för samhällen.

- Kan du nämna några exempel?
- Åh, det finns många konstnärer över hela världen och genom alla tider varit en källa till hopp, en möjlighet att visa en annan verklighet, som kan bli vår, också utanför scenen. Det som teatervetaren och feministen Jill Dolan kallar utopiska ögonblick. I Sverige skulle jag vilja lyfta fram barn- och ungdomsteatern, att det funnits en strävan att ge röst och gestalt åt barns värld. Kravet på barnteatern har varit så otroligt mycket högre än på vuxenteatern att producera föreställningar som alla i en åldersgrupp kan ha utbyte av, och som dom själva inte har valt att se. Barnteatern har varit tvungen att förstå sin målgrupps verklighet och lägga sej tätt intill den. Vuxna väljer själva att gå och det finns en annan möjlighet att vända sej till en specifik målgrupp.
- Fantastiskt roligt att ha dej här, Karin. En sista fråga, vad ska du göra ikväll?
- Jag ska gå på teater.

Som Askungen efter balen skyndar jag tillbaka genom korridoren. Blusen får fladdra fritt och ansiktets muskler ger efter för gravitationen. När de magiska krämerna överförs till bomullstussar och sminkservetter, hälsar jag på en ljussättare som har lyckats styra undan från sminket och väntar på sin tur.

- Det här var ju otänkbart för bara ett år sedan, att dom skulle bjuda in me hit, säger hon.
- Ja, säger jag. Det här är nästan för bra för att vara sant.

STUDIO UTOPIA

I'm going to take part in a talk show, one of those where interesting guests sit in a row on a sofa and say topical things to a moderately well-known and focused listening host.

I have risen early and taken a taxi through a newly awakened city. In front of me is an exotic smorgasbord of products that I have never seen but that I imagine have magical properties. She who has the power and knowledge of the magic arrives and I am covered with layer upon layer of foundations, highlighters, concealers, primers. When she is done with me, her face is sculpted into that of an anonymous goddess.

I get a blouse that I don't understand how it works, I don't dare touch it, some tab might be wrong.

With my face like a carnival mask and my blouse like a sail gently sheeted for a tailwind, I am led down a long corridor and through a soundproofed, padded door.

I manage the blouse all the way to the sofa, no skin seems to show in the wrong place. I treat myself to a glass of water and smile a little stiffly behind the layers. A drop of water runs down my chin, I have time to wipe it off and rub in the foundation that has rubbed off on my hand, before I am presented.

- Welcome Karin Bergstrand, nice to have you here. You have succeeded with something completely unexpected and incredible.
- Well, yes, you might say that.
- In case anyone missed Karin, I can tell you that she has written a bestseller whose circulation is almost bigger than Zlatan's autobiography and the film of your performance, which is part of the work, is constantly breaking new viewing records.
- Yes, it's very funny, I didn't expect this at all.
- Why do you think there is so much interest?
- I think it has to do with the explosion of interest in all kinds of theatre and performing arts right now. We have lived for so long in a world with reduced contact surfaces and reduced space for reflection and dialogue, at the same time as very big questions about our survival need to be solved. There has also been a hierarchy among the senses, with sight in first place and hearing in second, that has been constant for so long and eventually people have had difficulty understanding things, it's like we've become dumber by giving up touch, proprioception, taste, smell. I think all these factors built up towards a kind of tipping point. People felt half, poor, confused. Many described a constant hunger, a need that could not be satisfied, for contact, closeness, impressions, and a growing frustration that the dialogue about imminent problems such as the climate threat, freedom of expression, peace, equality, democracy, was completely absent, because these issues cannot be solved in an app or through self-service or with the help of AI. One day it tipped over and people started to actively look for contexts where that dialogue exists, where a holistic perspective can be accommodated and where proximity and contact is an integral part. So people started going to the theatre.
- And hence the interest in your paper?
- Yes, it is about the role of the audience, about the audience meeting, and with the increasing interest in performing arts and performance of various kinds, the interest in talking about what it is to be an audience, what it is that structures that role, how norms,

expectations and previous experiences play a role. I hope that the essay will open new doors for both experienced theatre-goers and for those with a more recent interest. You may discover what power and opportunity you have, and you may dare to try a work with an audience surprise you have not experienced before.

- When you talk about power and opportunity, do you mean a kind of emancipation of the audience?
- Yes, you could say that. The fantastic thing is that so many more and new groups have crossed the threshold to the theatre, going to the theatre is no longer something exclusive, it is something common. That threshold, which consisted of codes linked to class, norms and identity, has been lowered.
- You describe this as a development that went on for a while and then reached a point where it becomes very visible, what signs or events have there been that point to this development?
- Theatre as an art form has always had enormous power. A power that it draws from so many sources. It is rooted in ritual, it often borders on trans-experience, on a need to both live out repressed aspects, as in carnival, to heckle and expose power and hypocrisy, to purify the mind, to achieve catharsis as in Greek tragedy, to make people's stories visible and create identification and empathy, to function as meditation or a meeting place, a place for dreams, hopes, utopias,
- Yes, I understand, but if you can be a bit more specific. Has this trend been visible in any way in recent years? Something that could have alerted us to the fact that tickets are now almost impossible to get, you have to book months in advance, new groups and stages appear every week...
- Well, where does it end? I read, in Aftonbladet I think, a cultural journalist who wrote that in the nineties and a bit into the new decade we went to concerts and clubs, we read about, listened to and discussed music, then it was replaced by restaurant visits, we became connoisseurs, read about food, paid several thousand for exclusive meals and now it's the performing arts. But sorry, your question. Of course there have been signs, different contexts where the performing arts have driven political and democratic development, where theatre has been a place of change for both individuals and societies.
- Can you give some examples?
- Oh, there are many artists all over the world and throughout history who have been a source of hope, an opportunity to show another reality, which can be ours, also off stage.

What theatre scholar and feminist Jill Dolan calls utopian moments. In Sweden, I would like to highlight children's and youth theatre, that there has been an effort to give voice and shape to the world of children. The demand on children's theatre has been so much higher than on adult theatre to produce performances that everyone in an age group can benefit from, and that they themselves have not chosen to see. Children's theatre has had to understand the reality of its target group and get close to it. Adults choose to go and there is another way of addressing a specific target group.

- Great to have you here, Karin. One last question, what are you doing tonight?
- I'm going to the theatre.

Like Cinderella after the ball, I hurry back down the corridor. My blouse flutters freely and the muscles of my face give in to gravity. Once the magic creams have been transferred to cotton balls and make-up wipes, I greet a light designer who has managed to steer clear of the make-up and is waiting his turn.

- This was unthinkable just a year ago, that they would invite me here, she says.
- Yes, I say. This is almost too good to be true.